

Tragédie Juříčkova mlýna v Leskovci 3. dubna 1945

D. Murzina

*podpis Murzina
při návštěvě památníku
v Juříčkově mlýně dne
5. 5. 1990*

Dne 3. dubna 1945 o velikonočních svátcích obklíčily početné nacistické jednotky mlýn v Leskovci.

Mlýn poskytoval úkryt raněným partyzánům. Několik dní před přepadem se zde léčil velitel I. čs. partyzánské brigády Jana Žažky major RA D. B. Murzin, který v době tragédie už v bunkru nebyl. Nedlouho předtím ho přestěhovali zpět k Josefu Řezníčkovi a pak k jeho bratrovi Pavlovi do Seninky. Při přepadu se partyzáni bránili střelbou. Boj trval celé hodiny. Tragédie Juříčkova mlýna v Leskovci je dodnes obklopena legendami a otazníky. Kdo prozradil úkryt? Jakou roli tu sehrál konfident „Malý Franta“ — neboli František Bednář, který úkryt pomáhal budovat? Za jakých okolností se nacisté rozhodli proti mlýnu udeřit? Nově získané dokumenty mnohé z toho objasňují. Tato historie ještě čeká na své objasnění a zpracování. Použijeme tedy jen těch, kteří drama krásném údolí u Leskovce na vlastní oči viděli — rolník Josefa Martince z Leskovce č. 91 a ošetřovatele Oldřicha Bláhy.

Svědectví Josefa Martince:

„Bylo to 3. dubna v úterý ráno po páté hodině, když jsem se při obsluze dobytka ve chlévě zamýšlel nad významem velikonoce, které symbolizují hrůzu doby i tu nevinou českou krev... Najednou mne z tohoto rozjímání vyrušila rána. Vycházím na dvůr, abych se přesvědčil, odkud a proč ta střelba. Vidím, jak němečtí vojáci, ozbrojeni různými zbraněmi, obklíčují náš dům. Hned se mne také ptali, jsou-li u nás partyzáni. Odpověděl jsem, že nejsou. Dále se ptali, vím-li o nich nebo zda se o nich v okolí vypravuje. Odpovídám, že mne to velmi překvapuje a že nevím vůbec o ničem... Legitimovali mne, prohlédli celou usedlost, nic nenašli, ale vzali mne a mého patnáctiletého syna s sebou.

A potom to už začíná.

Před námi přivádějí do lesíka Jana Juříčka, majitele mlýna a hospodářské usedlosti číslo 67 a okamžik za ním jeho manželku se dvěma dcerami a syna s rukama sepjatýma za krkem, vrhají se zuřivě na padesátiletého, upracovaného a mnohými starostmi ztrápeného hospodáře.

Bijí ho pažbami svých zbraní. Klesá pod pádnými ranami na zem, už skoro v bezvědomí. Vojáci ho násilím zvedají a svazují mu ruce vzad, aby ho přivázali ke stromu. Mezitím jiní zase dobývají obytné místnosti a bunkr, který byl tak důmyslně sestrojen, že by jej nikdo nenašel. Ale Němci věděli přesně o všem. Jeden z esesmanů střelil ze vzdálenosti dvaceti metrů z pancéřové pěsti přímo do okna bunkru, které bylo zazděno a zamaskováno bukovými fošnami. Tato rána způsobila v bunkru takovou detonaci, že větší část krytiny se sesypala. Ostatní stříleli do všech oken a dveří a do každého otvoru celého domu. Po střelbě nikdo nevychází. Dobytek chránila zeď. Jen roční hříbě, které stálo proti dveřím, bylo zastřeleno.

Na tuto spoušť hrůzy a zkázy Juříčkova rodina přihlížela z protější stráně a čekala na rozhodnutí o vlastním životě. Na kolenou klečící čtrnáctiletá Mařenka a šestnáctiletá Františka se sepjatýma rukama, pláčou a prosí tak žalostně, že by se muselo pohnout lidské srdce, i kdyby bylo tvrdé jako kámen. Zachraňte nás, zachraňte nám rodiče, zachraňte nám dobytek, nezničte nám všechno! Matka objímá své děti, tiší je a utěšuje: „Nebojte se, zase bude všechno dobré.“

Devatenáctiletý syn Jan, to dobrácké a upřímné srdce, stojí u stromu a chvíli hledí na své mladší sestry, jako by jim chtěl pomoci a potěšit je v tom žalu, chvíli pohlíží na svou matku a pak na okamžik upíná své oči na spoutaného otce, se kterým všechno tak pěkně a rádi vykonávali. A nyní otcovo dílo je odsouzeno k zániku. Zraky syna a otce se setkávají, jako by se loučili. Otec stojí svázaný uprostřed své rodiny, sleduje beze slova krutý žal svých dětí a své manželky, stojí zde se vztyčenou hlavou jako vítěz. Nezaslí, nezapláče, ví, že trpí za pravdu svého národa, aby ti, kteří zůstanou, mohli žít v klidu a bez utrpení.

Najednou přichází rozkaz:

„Ať je hned přiveden majitel usedlosti!“

Voják ho odvažuje od stromu a vede ho se svázanýma rukama vzadu a na provázku jako psa s pobídkou: „Schnell, schnell!“ Když přišel na dvůr, hned ho obstoupili a rozkázali mu vyvést všechny dobytek z chléva. Když vyvedl dobytek, dostal nový rozkaz: „Tak a teď vyvedete ty vaše partyzány, ale rychle, nebo vám k tomu pomůžeme!“

Odchází tedy do chléva a odtud do bunkru, aby odtud vyvedl partyzány. Za několik málo minut vychází se slovy: „Už idú.“ Všechno je v pohotovosti připraveno k palbě, nedočkavě čekají na svou kořist. Za malý okamžik vyběhl ošetřovatel mnich Oldřich Agapitus Bláha se vztyčenými rukama, protože uznal, že jeho odpor je marný. Vojáci ho hned obkličují, zajímají a svazují a to tak silně, že mu ruce černaly. Když za tímto prvním partyzánem nikdo už nevycházel, posílají opět hospodáře, aby přivedl ostatní. Hospodář odchází podruhé. Po delší chvíli se vrací a za ním vybíhá Sergej — Rus, zmu-

žilá a statečná postava, odvážná a výbojná povoha, která se zbraní v ruce nezná bázně. Střílí do desítek svých nepřátel, kteří utíkají, aby se před ním skryli. Jeden padá k zemi s prostřelenou loketní kostí. Avšak zbraně z jiné strany byly obráceny na něho. V běhu několika kroků řítí se mrtev k zemi.

A Němci zběsile vyhánějí starého Juříčka pro zbytky partyzánů a netrpělivě čekají s namířenými zbraněmi proti dveřím, A jako dříve — nejdříve vychází hospodář a za chvíli za ním Saška Kotljarov, zase Rus. Je raněn, ale vrhá se odhodlaně proti nepřítelům s automatem v ruce ... „Ano, zahynu, ale nikoli sám.“ I ten padá mrtev k zemi. Němci znovu ženou Jana Juříčka do bunkru, aby bez meškání přivedl všechny, jinak že ho zastřelí. On však odpovídá, že už tam nikdo není. Po těch slovech seskupují se vojáci kolem něho, jeden vynáší ortel smrti zastřelením, druhý přistupuje k němu s revolverem v roce a pokládá mu jej ke spánku. Mlynář klesá mrtev k zemi ... Teď již němečtí násilníci nemají, koho by poslali do bunkru a sami se tam bojí vkročit. Používají všech zbraní, které mají při sobě: pušek, strojních pušek, automatů, ručních granátů a panceřových pěstí, takže dým se valil z omítky a zdiva. Konečně ustávají v marném ostřelování a volají mlynářova syna, jehož posílají do bunkru pro zbývající partyzány. Syn poslušně odchází do bunkru, aby se raději zadusil, nežli zemřel venku před Němci, kteří se radovali z tekoucí české krve. Ale Němcům se stále zdálo, že to nejsou všichni partyzáni, na které se s tak velikou přesilou vypravili. Dva partyzáni v nestřeženém okamžiku se schovali do půlmetrového rourového betonového potrubí, kde protékala voda od vodního kola. Museli v této z části ještě vodě se sněhem, setrvat šestnáct hodin. A konečně zní ještě poslední rozkaz:

„Přiveďte ihned obyvatele tohoto domu!“

A tak odcházejí členové Juříčkovy rodiny. Poslední bolestný výkřik a tři jednotlivé rány zakončují rodinnou tragédii.

Jako divoká zvěř se vrhají Němci na dobytek, drůbež a cennější věci. Už není nikoho, kdo by jim bránil. Zapaľují celou hospodářskou usedlost a snaží se vhodit své oběti do hořícího ohně. Když Němci nemohli vhodit mrtvoly do ohně, naházeli na ně prkna a hospodářské nářadí, aby z nich přece jen nic nezůstalo. Smíchem velebili svůj čin a z rádia si nechali naplno hrát německou stanici. V jednu hodinu po poledni se chystají k odchodu ...

Tolik tedy rolník Josef Martinec z Leskovce.

Ten, který se musel dívat ...

Stín radosti v paletě smutku se mihl ve chvíli, kdy se u Kajšů v Uble zcela nečekaně objevili dva muži, které už v duchu oplakali, dva ranění sovětsí partyzáni, jimž se podařilo přežít: Vasil přinesl svého na smrt promrzlého kamaráda Feďku Kalabalina doslova na zádech a o zbytek se musel postarat MUDr. Brázdil z Vizovic. A zvěst o událostech v Juříčkově mlýně se rychle šířila velikonoční valašskou krajinou.

Svědectví Oldřicha Bláhy:

S partyzány jsem spolupracoval již před svým příchodem do mlýna. Volávali mne již tehdy jako ošetřovatele v nemocnici „U milosrdných bratří“ ve Vizovicích k ošetření raněných a nemocných partyzánů na liptálské paseky („u Dědků“, a taktéž „u Daňků“), na Ploštinu a do Prlova, kde mne přijímal jako organizovaného partyzána kapitán Rudé armády Petr Budko („u Tomšů“). Pak jsme přesídlili se skupinou asi pěti partyzánů, v níž byl i Oldřich Kaňok z Frýdku, do Seninky.

Asi kolem 20. března 1945 jsem dostal příkaz přesunout se do Juříčkova mlýna v Leskovci, ošetřit raněné z partyzánského oddílu Brigády Jana Žižky — ve mlýně byl pro tyto účely zřízen lazaret. Ruští partyzáni trpěli střevním onemocněním a bylo nutno volat lékaře ze Vsetína. Pamatuji se, že při odchodu mi lékař podával ruku, chyběl mu na ní prst. (Šlo o MUDr. Dušana Kalandru — pozn.). — Ve mlýně jsem pak zůstal až do jeho vypálení dne 3. dubna 1945.

Toho dne časně zrána někdo zvenčí silně zabušil na dveře a řekl: „Les je plný Němců, jste obklíčeni!“

Po několika minutách ticha zabušili na dveře sami Němci. Byli jsme všichni (partyzáni — pozn.) nahoře ve světnici. Po zprávě neznámého varovatele jsem utekl s ostatními partyzány do bunkru ve sklepě.

Po zabušení Němců na dveře vyšla žena mlynáře, Františka Juříčková.

„Kde máte ty partyzány?“ ptali se Němci česky.

„U nás nejsou partyzáni“, odpověděla mlynářka.

Po několika minutách ticha vhodili Němci do oken mlýna pancéřovou pěst.

Seděli jsme v bunkru — já, Oldřich Kaňok a čtyři sovětsí partyzáni — Saška Kotjarov, Kostja Kalabin, Sergej a Vasil Lavriščev. Němci začali odhazovat desky z hromady, jíž bylo maskováno okno bunkru — to jsme věděli, že je zle. Pak spustili oknem desku, na jejímž konci byly upevněny tři granáty. Jejich výbuchem byl vyražen vchod — dřevěná dvířka, maskovaná krmítkem pro kozu. Kryt byl odhalen, musili jsme ven!

První vyběhl Kostja Kalabalín a Vasil Lavriščev chodbou kolem vepřence a ovčince a nepozorovaně přeběhli krátkou vzdálenost k mlýnskému kolu a vodě pod ním. Po nich vyběhl Sergej a s bojovým křikem „Hurá!“ střílel po Němcích, kteří se už hrnuli i s vlčáky do mlýna. Kulometry ho však srazily k zemi. Po něm vyběhl Saška Kotjarov a rovněž střílel, sražen taktéž kulometry a snad i roztrhán psy.

Bunkr se mezitím naplnil kouřem z dehtového papíru a peřin, které Němci házeli dovnitř. Zvedl jsem se a chtěl jsem ven, Němci se však už dostali do konírny a ranili mne střelou do pravé ruky. Zalezl jsem pod koňský žlab v konírně, kde se rovněž ukryl Oldřich Kaňok, poněvadž v bunkru se již nedalo dýchat.

Mezitím Němci poslali mlynáře, aby přivedl partyzány. Slyšeli jsme s náspy jeho hlas:

„Chlapci, jste-li někdo naživu, pojd'te ven, je to marné!“

Vyšel jsem za ním ven. Mlynáře Němci odtáhli do lesíka, mne svázali a odvěkli na druhou stranu, k hrabníku. Esesák, který stál vedle mne, mne mezitím štauchal hlavní do páteře a když mi hlava poskočila, skláněl mi ji novým štouchnutím do týlu.

Mezitím se ustavičně střílelo. Mlým hořel — co bylo dál jsem neviděl. Když střelba utichla, Němci mne odvázali a poslali do mlýna:

„Běž pro partyzány!“

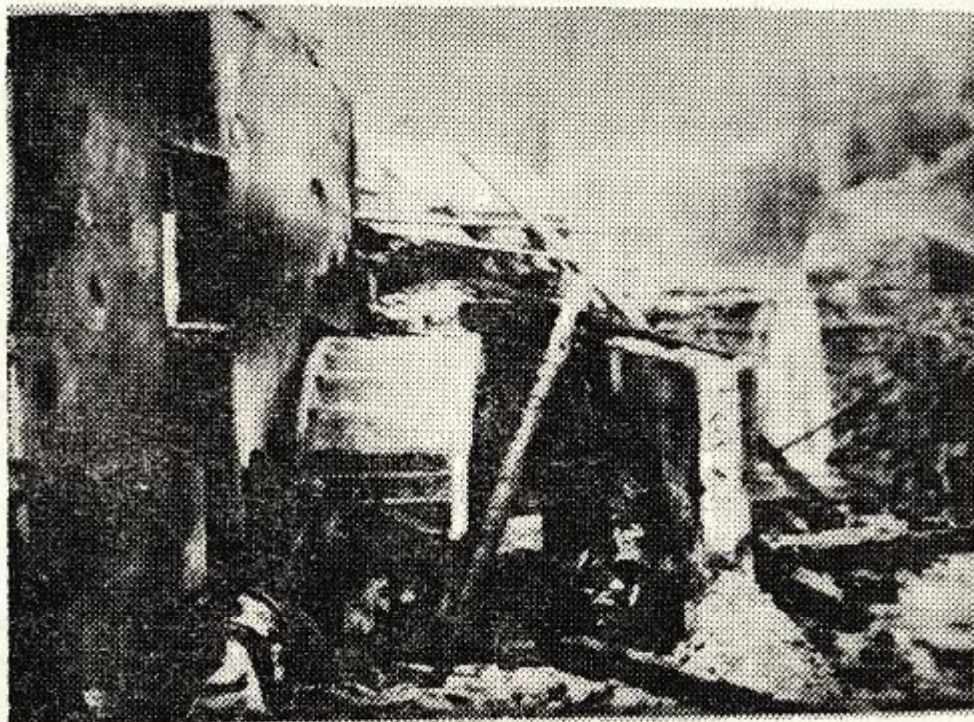
Vběhl jsem do chléva, plného čpícího kouře a narazil jsem na mrtvolu Oldřicha Kaňoka. Byl bledý, pravděpodobně se zastřelil — prohlašoval vždy, že se živý do rukou Němců sám nikdy nevydá. Vytáhl jsem ho ven i s Janíčkem, synem hospodáře, který měl tvář otekou a po zachropění skonal, zřejmě zadušen plyny, k mrtvolám obou sovětských partyzánů Sašky a Sergeje. Na příkaz Němců jsem musel určit jejich totožnost. Mimo jiné se Němci ptali i na majora Murzina.

Pak mne znovu svázali a odvedli. Němečtí vojáci mezitím odváželi peřiny šatstvo a cpali se velikonočními koláči. Mne uvázali k vozu, za kterým jsem pak musel svázán kráčet až do vesnice. Tam mne esesáci vhodili na zem do autobusu a položili si na mne nohy — proti mně seděl mezi esesmany poručík Gurecký. Tak jsme přijeli do Zlína. Tam mne nechali jeden den ve vězení, za dva další dny převezli do Hradiště, načež jsem pobyl ještě dvě noci v Kounicových kolejích, než mne převedli s transportem do Mirošova.

V Mirošově nás osvobodila americká armáda a předala nás Rudé armádě. Bývalí vězňové zde utvořili partyzánskou skupinu Jana Žižky a čistili jsme brdské lesy od Němců — prchajících z Pražského povstání. Jen K. H. Franka jsme se už, bohužel, nedočkali — byl chycen mezitím u Rokycan.

Vzpomínáme statečnosti našich a sovětských lidí. Dejme svým vzpomínkám výraz a smysl současnosti. Manifestujme v nich svým odhodláním myšlenku nepřipustit už nikdy jakoukoliv formu fašismu.

Všemi silami bojujeme za světový mír!

Vydáno nákladem MNV Leskovec — Povoleno OK ONV dne 1. 3. 1985 pod
č. 0 3810 031 85.

Moravské tisk. závody, n. p., provoz 26 Valašské Meziříčí